

การพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต
ตามหลักกฏธรรม

Development of Learning Potential to Achievement of Life Goals in Accordance with
Paññavuddi Dhamma Principles

พระอาคม อคฺคจโก

Phra Arkom Akkajakko

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: jeennakorn@gmail.com

Retrieved: March 12, 2022; Revised: March 24, 2022; Accepted: April 02, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักกฏธรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลจากผู้มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมระยอง (บ้านช่องลม) จำนวน 150 คน โดยใช้แบบสอบถาม และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตของผู้มาปฏิบัติธรรม แยกตามเป้าหมายของชีวิตดังนี้ ด้านประโยชน์ในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ด้านประโยชน์ในโลกหน้าอยู่ในระดับปานกลาง ด้านประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต ดังนี้ มีการแสวงหาต้นแหล่งความรู้ การศึกษาหาความรู้ การพิจารณาข้อมูลให้เหมาะสม และการลงมือปฏิบัติ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์กับ หลักกฏธรรม ได้แนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตเรียกว่าแนวทาง 4G ประกอบด้วย 1) Good source of knowledge มีแหล่งความรู้ที่ดี 2) Good learning การเรียนรู้ที่ดี 3) Good consider and plan พิจารณาและวางแผนที่ดี 4) Good follow a plan ทำตามแผนให้ดี

คำสำคัญ: ปัญญาวิมุติสูตร, ศักยภาพ, เป้าหมายของชีวิต

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the level of learning potential to achieve life goals 2) to analyze the learning potential to achieve life goals 3) to propose ways to develop learning potential to achieve Goals of life according to the principles of culture. This research is a combination of research methods. Quantitative research and qualitative research. Collected data from 150 meditation practitioners at Rayong Meditation Center (Ban Chong Lom), using questionnaires. And conducted in-depth interviews of 12 peoples.

The research results were found that, The level of learning potential to achieve the life goals of the Dharma practitioners. The goals of life are separated as follows. The benefits at present are at a high level. The benefits in the next world are at a moderate level. The most beneficial aspect is that Nirvana is at a moderate level. With the potential for learning to achieve life goals as follows: Education Considering the information appropriately, and taking action the data obtained were analyzed with Paññavuddi Dhamma. Obtain a learning potential development approach to achieve the goals of life, called 4G approach, consisting of 1) Good source of knowledge with good sources of knowledge 2) Good learning good learning 3) Good consider and plan Consider and plan well 4) Good follow a plan.

Keywords: Paññavuddi Sutta, Potential, life Goal

บทนำ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเทวดาและมนุษย์ให้ดำเนินชีวิตด้วยประโยชน์ 3 ประการคือ ประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์สูงสุดคือพระนิพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเกิดมาเป็นมนุษย์ (วิ.มหา.อ.(ไทย) 1/2/2) แต่การที่จะบรรลุเป้าหมายทั้ง 3 ระดับได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อที่จะใช้ในการดำเนินชีวิต ให้บรรลุเป้าหมายแต่ละระดับได้

บุคคลใดที่ไม่ได้ศึกษาธรรมก็จะดำเนินชีวิตในโลก ด้วยการใช้ความรู้ ประสบการณ์และทักษะของตนเองที่มีอยู่ แม้จะมีการพัฒนาศักยภาพขึ้นมาบ้างแต่ก็ไม่มากพอที่จะบรรลุเป้าหมายของชีวิตในโลกหน้าหรือระดับสูงสุดได้ และอาจพัฒนาศักยภาพไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ชีวิตผิดพลาดตกต่ำลงไปอีก ไม่บรรลุเป้าหมายของชีวิตที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงสนใจหลักธรรมที่ชื่อว่า วุฑฒิธรรม (อง.จตุกก.(ไทย) 21/248/367) เป็นหลักธรรมที่สร้างความเจริญด้วยปัญญา (อง.จตุกก.(ไทย) 21/248/367-368) เป็นพระสูตรที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับเหล่าพระภิกษุทรงสอนแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความเจริญในปัญญาแห่งตน ประกอบด้วยหลัก 4 ประการคือ 1) สัมปยุตตสังสวะระ 2) สัทธัมมัสสวนะ 3) โยนิโสมนสิการ 4) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ นำหลักธรรมนี้มาใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตในระดับต่าง ๆ ได้ตั้งแต่เป้าหมายในโลกนี้ เช่น การแสวงหา

ทรัพย์ การครองเรือนให้มีความสุข เป้าหมายในโลกหน้า ที่เป็นสุขคติภูมิ และเป้าหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน โดยลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตของผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจังหวัดระยอง (บ้านช่องลม) อ. บ้านค่าย จ. ระยอง
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมระยอง (บ้านช่องลม) จำนวน 150 คน โดยใช้แบบสอบถามและทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 12 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับหลักพุทธธรรมและประโยชน์ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต การวิจัยนำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

1. ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionare)

ขั้นตอนที่ 1) การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์จากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ข้างต้นมากำหนดเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาและสังเคราะห์จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตของผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจังหวัดระยอง (บ้านช่องลม) อ. บ้านค่าย จ. ระยอง เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionare) ด้วยการเก็บข้อมูลจาก ตัวอย่างจำนวน 150 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา มุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจังหวัดระยอง (บ้านช่องลม) อ. บ้านค่าย จ. ระยอง เพื่อให้เห็นว่าผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม มีมุมมองหรือทัศนะว่า มีระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต มากน้อยเพียงใด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

2. ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

เริ่มด้วยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์จากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ข้างต้นมากำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 12 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์

เนื้อหาเชิงพรรณนา มุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลในเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจังหวัดระยอง (บ้านช่องลม) อ. บ้านค่าย จ. ระยอง มีแนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักคุณธรรม มีส่วนใดที่พร้อมและส่วนใดที่ยังต้องปรับเปลี่ยน ได้อย่างไร

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามจากแบบสอบถามจำนวน 150 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อมูลสถานภาพดังนี้ ส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์หญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 50-59 ปี มีอาชีพที่หลากหลาย จากการศึกษาระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต จากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้หลักคุณธรรมมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์นั้น ทำให้พบแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต เรียกว่าแนวทาง 4G ประกอบด้วย 1) Good source of knowledge มีแหล่งความรู้ที่ดี 2) Good learning มีการเรียนรู้ที่ดี 3) Good consider and plan มีการพิจารณาและวางแผนที่ดี 4) Good follow a plan ทำตามแผนให้ดี ซึ่งแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักคุณธรรมนี้ สามารถนำไปปฏิบัติโดยเรียงลำดับจากข้อที่ 1 ถึงข้อ 4 หากยังไม่บรรลุเป้าหมาย ให้ทำซ้ำจากข้อที่ 1 ถึงข้อ 4 จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามที่ได้ตั้งเป้าเอาไว้

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต วิเคราะห์ศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตของผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจังหวัดระยอง (บ้านช่องลม) อ. บ้านค่าย จ. ระยอง นำเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักคุณธรรม โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

1) ศึกษาระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามจากแบบสอบถามจำนวน 150 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อมูลสถานภาพดังนี้ ส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์หญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 50-59 ปี อาชีพส่วนใหญ่หลากหลาย รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรีขึ้นไป จากการศึกษาระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต ด้านประโยชน์ในปัจจุบันพบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก หมายความว่าผู้มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมระยอง (บ้านช่องลม) มีศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตในระดับมาก ด้านประโยชน์ในโลกหน้าพบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หมายความว่าผู้มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมระยอง (บ้านช่องลม) มีศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตในระดับปานกลาง ด้านประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพานพบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางหมายความว่าผู้มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมระยอง

(บ้านช่องลม) มีศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิตในระดับปานกลาง วิเคราะห์จากประโยชน์ทั้ง 3 ด้านเป็นรายข้อพบว่า คิดพิจารณาหาเหตุผล ในการกระทำเรื่องต่างๆ มีระดับความคิดเห็นมากเป็นลำดับที่ 1 คบหาคนดีมีความรู้ความสามารถ มีระดับความคิดเห็นมากเป็นลำดับที่ 2 และเข้าสำนักปฏิบัติธรรมหรือเข้าวัด เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนา มีระดับความคิดเห็นปานกลางเป็นลำดับที่ 12 วิเคราะห์จากประโยชน์ทั้ง 3 ด้านพบว่า ด้านประโยชน์ปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 ด้านประโยชน์ในโลกหน้า มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง เป็นลำดับที่ 2 และด้านประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง เป็นลำดับที่ 3

2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตของผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจังหวัดระยอง (บ้านช่องลม) อ. บ้านค่าย จ. ระยอง

จากการศึกษาแนวคิดด้านศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต ทั้งจากผู้เชี่ยวชาญในประเทศ และต่างประเทศ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 12 คน โดยใช้หลักทฤษฎีธรรมมาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ดังนี้ ซึ่งประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

1) ด้านการบรรลุเป้าหมายชีวิตในปัจจุบัน 1) การคบหาสัตบุรุษพบว่า มีการแสวงหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถประจำอาชีพที่ตนเองประกอบอาชีพอยู่ หรือคบหาเพื่อเป็นที่ปรึกษาในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ พระภิกษุก็เป็นผู้ที่ปรึกษาในการบรรลุเป้าหมายชีวิตในปัจจุบันได้ 2) การฟังสังฆธรรม มีการแสวงหาความรู้นำมาพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ แสวงหาความรู้ในการรับช่วงต่อธุรกิจเรียนรู้งานจากบุคคลสู่บุคคล ศึกษาวิชาชีพใหม่ๆ เพิ่มเติมตลอดเวลา ปรึกษาพระภิกษุในการนำหัวข้อธรรมที่ใช้ในการบรรลุเป้าหมายในปัจจุบัน อ่านหนังสือวารสารอาชีพที่สนใจเพื่อนักเลขาณมิตรที่มีความรู้ 3) การমনสิการโดยแยกกาย ปรับธุรกิจใหม่ๆ ที่เหมาะกับตนเองในวัยชรามีความแข็งแรงน้อยลง ปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตเมื่อได้ฟังเทศน์จากพระอาจารย์ นำความรู้เรื่องการเกษตรมาปรับปรุงแก้ไขแปลงของตนเอง 4) การปฏิบัติสมควรแก่ธรรม มีความขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่รับราชการและทำธุรกิจเสริมนอกเวลางาน ซึ่ง สุภีร์ ทุมทอง (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้ามีวิชา มีความรู้ ก็มีสมมติ มีความตั้งใจ จิตใจที่มั่นคงขึ้น ก็จะช่วยป้องกันบาปต่าง ๆ จึงตั้งข้อสังเกตได้ว่า เป้าหมายในการฝึกอบรมตนเองในปัจจุบันนั้น เพื่อต้องการทำให้คนมีประสิทธิภาพ เพราะถ้ามนุษย์มีศักยภาพแล้ว ย่อมสามารถจะส่งผลในการทำกิจบางอย่าง หรือต้องการพัฒนาคนเพื่อเพิ่มผลผลิตของงาน เพราะถ้าคนมีคุณภาพ ย่อมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เกศรา สว่างวงศ์ (2556) เมื่อพัฒนาความสุขให้ละเอียดขึ้นจะส่งเสริมให้ชีวิตประณีตมีคุณธรรมเพิ่มขึ้น ตามปกติถ้าการแสวงหาความสุขเพื่อตนเองอย่างเดียวโดยไม่พัฒนาความสุขให้สูงขึ้นความสุขนั้นจะกลายเป็นสิ่งเบียดเบียนตนเองอันดับแรก และจะส่งผลให้เกิดการเบียดเบียนผู้อื่นอีกต่อหนึ่งด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ มนุษย์จึงควรรู้เท่าทันความสุขและพัฒนาความสุขให้มากไปกว่าความสุข และความสุขที่พัฒนาแล้ว นอกจากจะเกื้อกูลต่อตนเองยังเกื้อกูลต่อผู้อื่น และจะทำให้สังคมมีสันติสุขอย่างยั่งยืน

2) ด้านการบรรลุเป้าหมายในโลกหน้า หมายถึง คุณธรรมที่จะเป็นเหตุให้มีความสุข หรือนำไปสู่ความเจริญในภพภาคหน้า โอกาสหน้า หรือภพชาติหน้า อธิบายได้ดังนี้ 1) การคบหาสัตบุรุษ เข้าวัดต่อเนื่อง เพราะเลื่อมใสศรัทธาอาจารย์ มีเพื่อนเป็นกัลยาณมิตร ชอบอ่านหนังสือธรรมะต่าง ๆ 2) การฟังสังฆธรรม ได้เข้า

วัดฟังธรรมบ่อย ๆ ได้บวชเรียนช่วงเช้าพรรษา ฟังธรรมจากยูทูบอ่านตำราพระพุทธรักษา 3) การโยนิโสโดย แบบคาย คิดว่าชีวิตในโลกหน้าออกแบบได้จากการกระทำของเราในชาตินี้ ระหว่างการปฏิบัติธรรมต้องมีการ ทบทวนคำสอนและปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา 4) การปฏิบัติสมควรแก่กรรม มุ่งการฝึกนิสัยดี ๆ ให้เกิดขึ้นในตัว หมั่นทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาอย่างต่อเนื่อง และต้องทำเป็นหมู่คณะจึงจะสามารถทำได้ต่อเนื่อง ซึ่ง สอดคล้องกับ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2551) ว่า ประโยชน์ในภพหน้าหรือประโยชน์ในภพหน้า สัมปรายิกัตถะ หมายถึงคุณธรรมที่จะเป็นเหตุให้มีความสุขในภพหน้าชาติหน้า โดยนัยหมายถึงคุณธรรมที่จะ นำไปสู่ความเจริญงอกงามในภพภาคหน้า ในโอกาสข้างหน้า เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัมปรายิกัตถประโยชน์ มี 4 ประการ คือ สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือเชื่อว่าทำดีได้ดี ถึงพร้อมด้วยศีล คือรักษากาย วาจา เรียบร้อย จาคะสัมปทา ถึงพร้อมด้วยจาคะ คือเสียสละเอื้ออาทร ปญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา คือรู้จัก บาปบุญคุณโทษ และสอดคล้องกับ โสภณ ขำทัพ (2551) ที่ว่าการทำให้บุคคลมีจิตใจและอารมณ์มั่นคง เป็นผู้มีความเชื่อเพื่อแผ้วถ่อมแก่คนอื่นและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม พระพุทธองค์ทรงสอนให้บุคคลงดเว้นความโลภ ความพยาบาท แล้วให้ประพจน์แต่ในสุจริต ไม่มีความโลภ ไม่มีความพยาบาท มีจิตใจเสียสละและยินดีให้อภัย เป็นการพัฒนาจิตใจตามหลักของสมาธิ เรียกว่า จิตภาวนา

3) ด้านการบรรลุเป้าหมายของชีวิตสูงสุดคือพระนิพพาน หมายถึง ความมีใจเป็นอิสระ ความมีจิต หลุดพ้นจากการถูกบังคับบงการชีวิตด้วยอำนาจของความอยากได้ อยากมี อยากเป็น จึงมีจิตใจปลอดโปร่ง ผ่องใสเบิกบานอยู่เป็นพื้นฐาน เพราะปราศจากกิเลส สรุปได้ว่า 1) การคบสัตบุรุษ มีการปรึกษาพระผู้เชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติธรรม เข้าวัดที่สอนการปฏิบัติธรรม พูดคุยกับฆราวาสที่มีผลการปฏิบัติธรรมดี 2) การฟังสังฆธรรม ไปวัดฟังธรรม เรียนสมาธิทุกวันอาทิตย์ ฟังพระสอนปฏิบัติธรรมทางยูทูบ ได้ออกบวชจึงได้ฝึกสมาธิเต็มที่ 3) การมนสิการโดยแบบคาย มีการยกระดับความเข้มข้นในการปฏิบัติธรรมจากน้อยไปมาก 4) การปฏิบัติสมควร แก่กรรม นอกจากจะให้ทานรักษาศีลเป็นปกติแล้ว ได้พยายามนั่งสมาธิให้ได้ 1 ชม.ทุกวัน และอธิฐานจิตมุ่งไป นิพพานในกาลข้างหน้า และต้องสร้างบารมีให้ครบทั้ง 30 ทศ ปฏิบัติตามมรรค 8 หมั่นไปพบพระอาจารย์บ่อย ๆ ซึ่ง พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (2550) กล่าวว่า กลไกทางจิตนี้มีพลังมหาศาล ทฤษฎีมีส่วน ประกอบด้วยอะไรบ้าง วิธีปฏิบัติตามกระบวนการอย่างถูกต้องนั้นใช้ยุทธศาสตร์ใดต่อปฏิบัติการ เหล่านี้ จะต้อง ทำความเข้าใจกับทฤษฎีให้ถูกต้อง จึงสามารถปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ ทฤษฎีส่วนใหญ่สังเคราะห์จาก พระไตรปิฎก ผู้สอนต้องแนะนำพร้อมทั้งอธิบายรวมกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือการอธิบายใน แบบประยุกต์ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่จุดประสงค์ยังคงเดิม กล่าวคือ เป็นกระบวนการของการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันจะก้าวเข้าไปสู่ความหลุดพ้น เรียกได้อีกอย่างว่า ทฤษฎีแห่งการตรัสรู้ เพราะฉะนั้น หลักการปฏิบัติจึงสลับซับซ้อน ในกรรมวิธีแห่งความสำเร็จประโยชน์ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ มีสติ มีวิริยะและ ขันติ

3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักคุณ

ธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามจากแบบสอบถามจำนวน 150 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อมูลสถานภาพดังนี้ ส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์หญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 50-59 ปี มีอาชีพที่หลากหลาย จากการศึกษาในระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต จากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้หลักคุณธรรมมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์นั้น ทำให้พบแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต เรียกว่าแนวทาง 4G ประกอบด้วย 1) Good source of knowledge มีแหล่งความรู้ที่ดี 2) Good learning มีการเรียนรู้ที่ดี 3) Good consider and plan มีการพิจารณาและวางแผนที่ดี 4) Good follow a plan ทำตามแผนให้ดี ซึ่งแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักคุณธรรมนี้ สามารถนำไปปฏิบัติโดยเรียงลำดับจากข้อที่ 1 ถึงข้อ 4 หากยังไม่บรรลุเป้าหมาย ให้ทำซ้ำจากข้อที่ 1 ถึงข้อ 4 จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามที่ได้ตั้งเป้าเอาไว้

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้หลักคุณธรรมมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์นั้น ทำให้พบแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต เรียกว่าแนวทาง 4G ประกอบด้วย

- 1) Good source of knowledge มีแหล่งความรู้ที่ดี
- 2) Good learning มีการเรียนรู้ที่ดี
- 3) Good consider and plan มีการพิจารณาและวางแผนที่ดี
- 4) Good follow a plan ทำตามแผนให้ดี

ซึ่งแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักคุณธรรมนี้ สามารถนำไปปฏิบัติโดยเรียงลำดับจากข้อที่ 1 ถึงข้อ 4 หากยังไม่บรรลุเป้าหมาย ให้ทำซ้ำจากข้อที่ 1 ถึงข้อ 4 จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามที่ได้ตั้งเป้าเอาไว้

บทสรุป

จากการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักคุณธรรมนั้น จะต้องประกอบด้วย 1) การคบสัตบุรุษ หมายถึงคนดี บัณฑิต กัลยาณมิตร และเป็นผู้มีปัญญา มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ดีได้ หากเราคบหา ก็จะนำไปในทางที่ดีที่เจริญ ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายระดับใด 2) การฟังสัทธรรม หมายถึงการฟังคำสอนจากสัตบุรุษอันเป็นคำสอนที่ทำให้เจริญฝ่ายเดียว 3) การมนสิการโดยแยบคาย รู้จักพิจารณาหาเหตุผลโดยถูกวิธี 4) การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หมายถึง ปฏิบัติธรรมถูกหลัก

มนุษย์นั้นมีเป้าหมายชีวิตที่ต้องบรรลุ 3 ระดับคือ 1) เป้าหมายในโลกนี้ 2) เป้าหมายในโลกหน้า 3) เป้าหมายชีวิตสูงสุดคือพระนิพพาน

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและบทสัมภาษณ์ของผู้มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมระยอง (บ้านช่องลม) ซึ่งมีเป้าหมายทั้ง 3 ระดับ จึงได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต เป็นแนวทางที่เหมาะสมเรียกว่าแนวทาง 4G ประกอบด้วย 1) Good source of knowledge มีแหล่งความรู้ที่ดี 2) Good learning มีการเรียนรู้ที่ดี 3) Good consider and plan มีการพิจารณาและวางแผนที่ดี 4) Good follow a plan ทำตามแผนให้ดี เพื่อให้ผู้สนใจนำไปใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อศึกษาระดับศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต วิเคราะห์ศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตของผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม จังหวัดระยอง (บ้านช่องลม) อ. บ้านค่าย จ. ระยอง เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามหลักพุทธธรรม ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ควรมีนโยบาย ให้มีการนำหลักพุทธธรรม 4 เป็นความรู้พื้นฐานของการสร้างทีมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักปฏิบัติธรรม อาทิ การสอนอบรมคน โดยอาศัยหลัก "พุทธธรรม 4 ประการ" เป็นพื้นฐานสำคัญ อันจะส่งผลให้ผู้รับฟังรู้สึกว่าคุณเองได้รับปัญญาอย่างเต็มที่" คือ "ครบถ้วน ชัดเจน และลึกซึ้ง" ว่า อะไร ทำไม อย่างไร และผลเป็นอย่างไร เมื่อเขารู้สึกว่าคุณเองได้รับปัญญาอย่างเต็มที่ ทำให้เขาเกิดความเข้าใจที่ลุ่มลึกไปตามลำดับ ๆ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จนกระทั่งเกิดเป็นความซาบซึ้งในพระคุณของพระรัตนตรัยต่อไป

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ สถานศึกษา รวมไปถึงสถาบันครอบครัว ช่วยกันส่งเสริมการนำพุทธธรรม 4 ไปประยุกต์ใช้ จรรยาที่ดีแก่ครู ผู้ปกครอง และเยาวชนทุกคน น้อมนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะ สัปปริสังเสวะ (คบสัตบุรุษ) ต้นแบบหรือผู้สอนที่ดี การเลือกผู้สอนนั้น ต้องพิจารณา 2 เรื่องใหญ่เป็นสำคัญ คือ ต้องพิจารณาจากการมีความรู้จริง และการมีนิสัยดีจริง เราจึงแน่ใจได้ว่าท่านสามารถสอนเราได้จริงทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะว่าการที่ท่านมีนิสัยดีจริงนั้น ก็เท่ากับเป็นการยืนยันว่าเรื่องที่ท่านกำลังสอนอยู่นั้น ท่านปฏิบัติได้จริง

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย ที่จะเน้นเรื่องของการนำหลักธรรมหรือหลัก "พุทธธรรม 4 ประการ" จากงานวิจัยนี้ นำไปศึกษากับสถานปฏิบัติธรรม สถานศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ และมีการนำไปทดลองใช้ เพื่อให้เห็นผลเป็นเชิงประจักษ์ และสามารถนำไปสู่การได้องค์ความรู้ที่แตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เกศรา สว่างวงศ์. (2556). ความสุขผ่านมุมมองของพระพุทธศาสนา. วารสารวิทยาลัยสงฆ์ลำปาง, 2(2), 1-6.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2550). โพธิปักขิยธรรมประยุกต์. กรุงเทพฯ: ตถาคตพับลิเคชั่น.
- สุกักร์ ทุมทอง. (2557). อริยมรรคมีองค์ 8 ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- โสภณ ขำทัพ. (2551). เศรษฐกิจพอเพียงในบริบทวิถีชีวิตแบบพุทธตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.